

Nachtvlinderwerkgroep Waasland

Najaarsvergadering

2019

Aanwezigen

- Koenraad Bracke
- Jurgen Couckuyt
- Hugo De Beuckeleer
- Etienne De Schryver
- Kurt Jonckheere
- Agnes Van Grimberge
- Philippe Van De Velde

Agenda

- 19h45 : deuren open
- 20h00 : nachtvlindernieuws (Kurt)
- 20h15 : Geurval of smeer - that's the question (Koenraad)
- 21h : pauze
- 21h15 : Het Stropersbos ligt aan het einde van de zandrug, maar wat zijn de verschillen/gelijkenissen met het Heidebos op nachtvlindergebied ?
 - Een impressie na ons eerste jaar inventarisatie (Kurt)
- 21h45 : de poelruitspanner in 2019 : een korte update (Kurt)

Nachtvlindernieuws

- Nachtvlinderwerkgroep Waasland 2019
- Waarnemingen.be Quiz
- Publicaties
- Het Nachtvlinderboek
- Het Nachtvlindermeetnet :
 - resultaten na 10 jaar

Nachtvlinderwerkgroep Waasland 2019

- vr 17-> zo 19 mei : 1000 soortendag : Kalkense meersen (Koenraad)
- za 22 jun : midzomernacht in het Heidebos (Kurt)
- vr 9 aug : Natuurhuis te Steendorp (Hugo)
- za 17 aug : Wakona-soortenzoekdag : de Fondatie (Hugo)
- Verder nog Doordonckende, Puyenbroeck
- Bedankt !

Waarnemingen.be Quiz

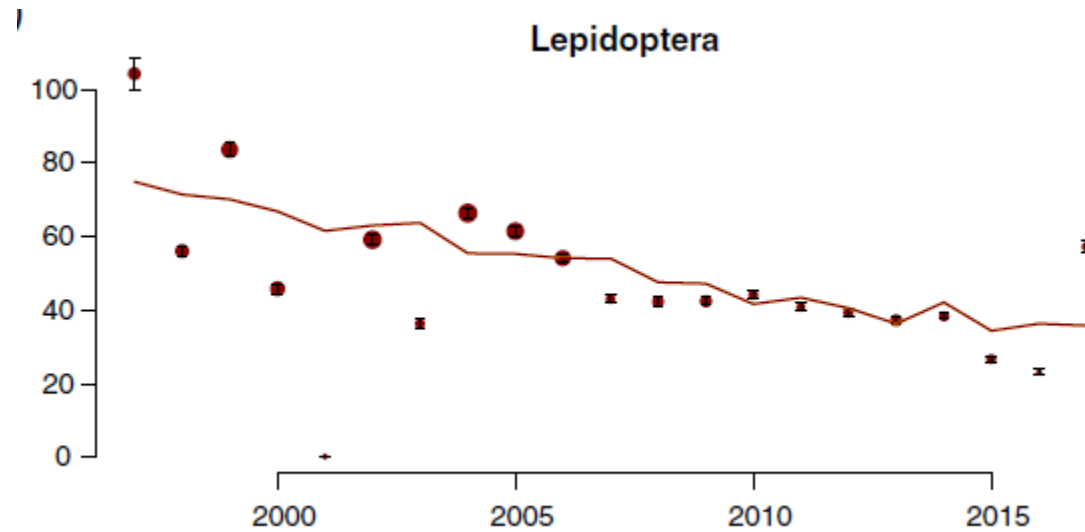
- Waarnemingen.be
- Ga naar je “naam” rechtboven
 - Klik op “Quizen”

Publicaties

Declining abundance of beetles, moths and caddisflies in the Netherlands

CASPAR A. HALLMANN,¹ THEO ZEEGERS,² ROEL VAN KLINK,^{3,4} RIKJAN VERMEULEN,⁴ PAUL VAN WIELINK,⁵ HENK SPIJKERS,⁶ JURRIËN VAN DEIJK,⁷ WOUTER VAN STEENIS⁸ and EELKE JONGEJANS¹ ¹Department of Animal Ecology and Physiology, Radboud University, Nijmegen, The

- 1 plaats
 - De Kaaistoep, Tilburg
 - Natuurreservaat sinds 1994
 - 1997->2017

Trends of macro-moth species were variable, with on average a decline of 4% per year (Fig. 3a). The largest group of species (38%) showed a declining trend, while only 5% showed an increase

“Het nachtvlinderboek”, Jeroen Voogd

- nieuwe beschrijvingen (+ belangrijke kenmerkende verschillen met andere soorten)
- Veel foto's, ook van rupsen, ...
- 905 macro-nachtvlinders !
- => een prachtige uitgave !

“Het nachtvlinderboek”, Jeroen Voogd

- Enkele soorten :
 - Variabele winteruil
 - Populierenkameeltje
- Wie kent deze ???
- Wie kent :
 - Bosbesuil (*Conistra vaccinii*)
 - Wilgentandvlinder (*Notodonta tritophus*)

“Het nachtvlinderboek”, Jeroen Voogd

Wetenschappelijke naam	Huidige NL naam	Nieuwe NL naam	Motivatie naamswijziging
<i>Xanthorhoe spadicearia</i>	bruine vierbandspanner	schijn-vierbandspanner	niet van de vierbandspanner (<i>Xanthorhoe ferrugata</i>) te onderscheiden op basis van de kleur van de middenband
<i>Philereme vetulata</i>	sporkehoutspanner	kleine wegedoornspanner	soort is monofaag op wegedoorn
<i>Epirrita christyi</i>	bleke novemberspanner	schijn-herfstspanner	de drie inheemse <i>Epirrita</i> -soorten zijn op grond van kleur of vliegtijd niet van elkaar te onderscheiden
<i>Epirrita autumnata</i>	novemberspanner	variabele herfstspanner	de drie inheemse <i>Epirrita</i> -soorten zijn op grond van kleur of vliegtijd niet van elkaar te onderscheiden
<i>Notodonta tritophus</i>	wilgentandvlinder	populierenkameeltje	soort leeft op <i>Populus sp.</i> en de rups lijkt op kameeltje (<i>Notodonta ziczac</i>)
<i>Theria primaria</i>	meidoornspanner	sleedoornspanner	primaire waardplant in Nederland is sleedoorn
<i>Theria rupicaprararia</i>	late meidoornspanner	late sleedoornspanner	primaire waardplant in Nederland is sleedoorn
<i>Furcula bifida</i>	wilgenhermelijnvlinder	populierenhermelijnvlinder	soort leeft op <i>Populus sp.</i> In tegenstelling tot de sterk gelijkende kleine hermelijnvlinder (<i>Furcula furcula</i>), die wel op wilg leeft
<i>Amphipoea fucosa</i>	geelbruine vlekui	weidevlekui	de vlekuien zijn op grond van kleur en tekening niet van elkaar te onderscheiden
<i>Amphipoea oculatea</i>	roodbruine vlekui	graslandvlekui	de vlekuien zijn op grond van kleur en tekening niet van elkaar te onderscheiden
<i>Photedes minima</i>	bochtige smele-uil	smele-uil	zowel ruwe als bochtige smele worden als waardplant benut
<i>Conistra vaccinii</i>	bosbesuil	variabele winteruil	soort heeft niks met bosbes, is extreem variabel en alle andere <i>Conistra</i> 's hebben winteruil in hun naam

Tabel 2: soorten met een nieuwe Nederlandse naam

“Het nachtvlinderboek”, Jeroen Voogd

- Enkele soorten :
 - Variabele winteruil → Bosbesuil (*Conistra vaccinii*)
 - Populierenkameeltje → Wilgentandvlinder (*Notodonta tritophus*)

Standaardlijst

Om te komen tot uniformiteit en tot een verlaging van de drempel voor beginnende vlinderaars, is daarom in 2001 besloten een standaardlijst op te stellen van Nederlandse namen van macrovlinders in Nederland. Dit is gebeurd door De Vlinderstichting in samenwerking met de Commissie voor Nederlandse Namen van Insecten van de Nederlandse Entomologische Vereniging.

Het Nachtvlindermeetnet

- “Het nachtvlindermeetnet belicht” : Hoe vergaat het macro-nachtvlinders in Vlaanderen ? (Wim Veraghtert, Kristijn Swinnen & Marc Herremans), Natuur.focus Juni 2019.

Het Nachtvlindermeetnet

- Standaardprotocol
 - Skinnerval
 - HPL 125W
 - Minstens 5 nachten per jaar

Figuur 2. Locaties waarvan de vangstresultaten voor een of meerdere nachtvlindersoorten werden meegenomen in het nachtvlindermeetnet 2.0.

Het Nachtvlindermeetnet

- Resultaten :
 - Voor 188 soorten voldoende gegevens in periode 2009-2018 => 330 000 wn
 - Aantal exemplaren per locatie per jaar gemiddeld per vangnacht (tijdens de vliegperiode van de soort)
 - Bepalen evolutietrend over 10 jaar.

Het Nachtvlindermeetnet

- Resultaten : soorten die duidelijk vooruit gaan

Sterkste stijgers	
1	Vaal kokerbeertje <i>Eilema caniola</i>
2	Bruine sikkelui <i>Laspeyria flexula</i>
3	Kadeni-stofuil <i>Caradrina kadenii</i>
4	Hazelaaruil <i>Colocasia coryli</i>
5	Kamperfoelie-uil <i>Xylocampa areola</i>
6	Schedeldrager <i>Craniophora ligustri</i>
7	Drievlekspanner <i>Stegania trimaculata</i>
8	Slakrups <i>Apoda limacodes</i>

9	Komma-uil <i>Leucania comma</i>
10	Zilveren groenuil <i>Pseudoips prasinana</i>
11	Gestippelde oogspanner <i>Cyclophora punctaria</i>
12	Zwart beertje <i>Atolmis rubricollis</i>
13	Witstipgrasuil <i>Mythimna albipuncta</i>
14	Naaldboombeertje <i>Eilema depressa</i>
15	Donkergroene korstmosuil <i>Cryphia algae</i>

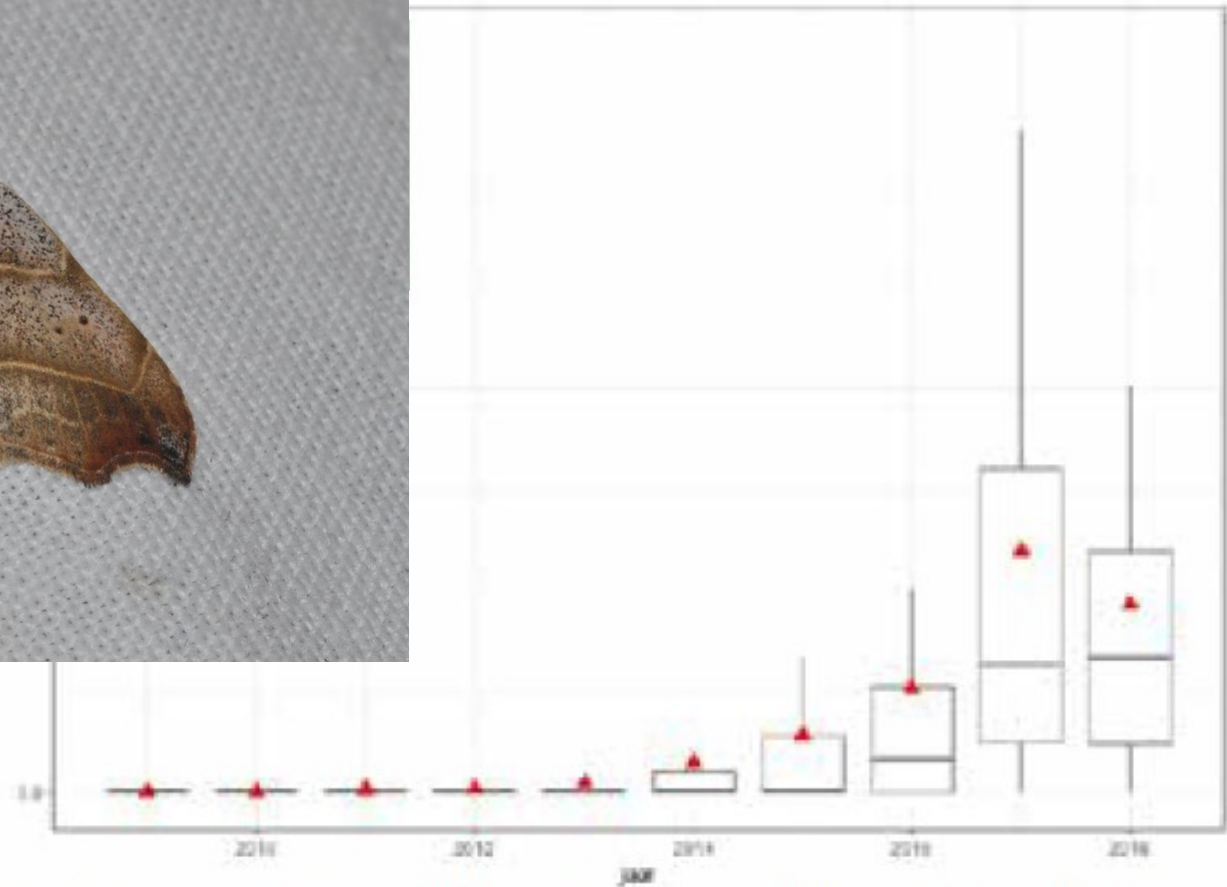
Het Nachtvlindermeetnet

- Resultaten : soorten die duidelijk achteruit gaan

	Sterkste dalers
1	Kleine voorjaarsuil <i>Orthosia cruda</i>
2	Gamma-uil <i>Autographa gamma</i>
3	Zwarte-c-uil <i>Xestia c-nigrum</i>
4	Eikenprocessierups <i>Thaumetopoea processionea</i>
5	Variabele voorjaarsuil <i>Orthosia incerta</i>
6	Driehoekuil <i>Xestia triangulum</i>
7	Hyena <i>Cosmia trapezina</i>
8	Lijnsnuituil <i>Herminia tarsipennalis</i>

9	Bruine snuituil <i>Hypena proboscidalis</i>
10	Volgeling <i>Noctua comes</i>
11	Hennepnetelspanner <i>Perizoma alchemillata</i>
12	Gele tijger <i>Spilosoma lutea</i>
13	Glad beertje <i>Eilema griseola</i>
14	Houtspaander <i>Axylia putris</i>
15	Wilgenschorsvlinder <i>Apterogenum ypsilon</i>

Het Nachtvlindermeetnet

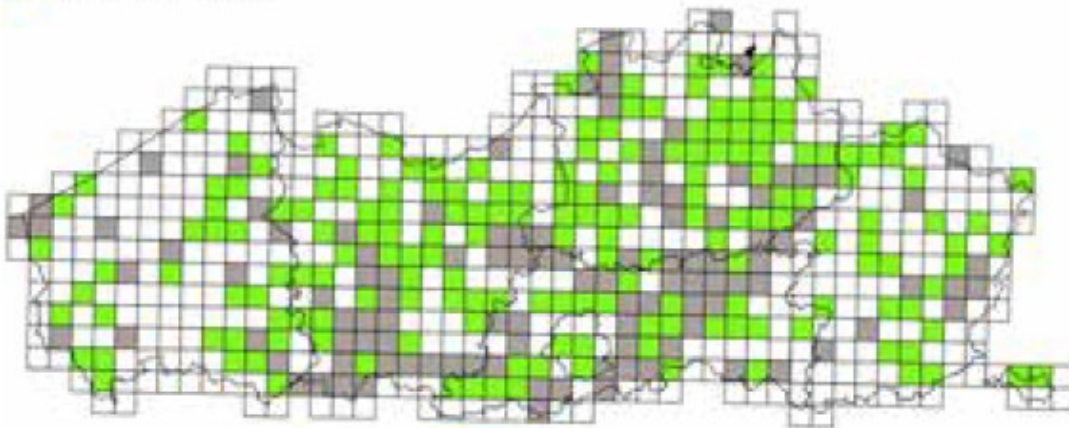
Figuur 6. Jaarvariaties (gemiddeld aantal per vangnacht) van de Bruine sikkeluil *Laspeyria flexula*, 2009-2018. Het gemiddeld aantal meetnetpunten per is 58. Het rode driehoekje is het gemiddelde; het balkje geeft de spreiding van de gegevens weer en de horizontale lijnen stellen van onder naar boven 25% van de gegevens, de mediaan en 75% van de gegevens voor.

Het Nachtvlindermeetnet

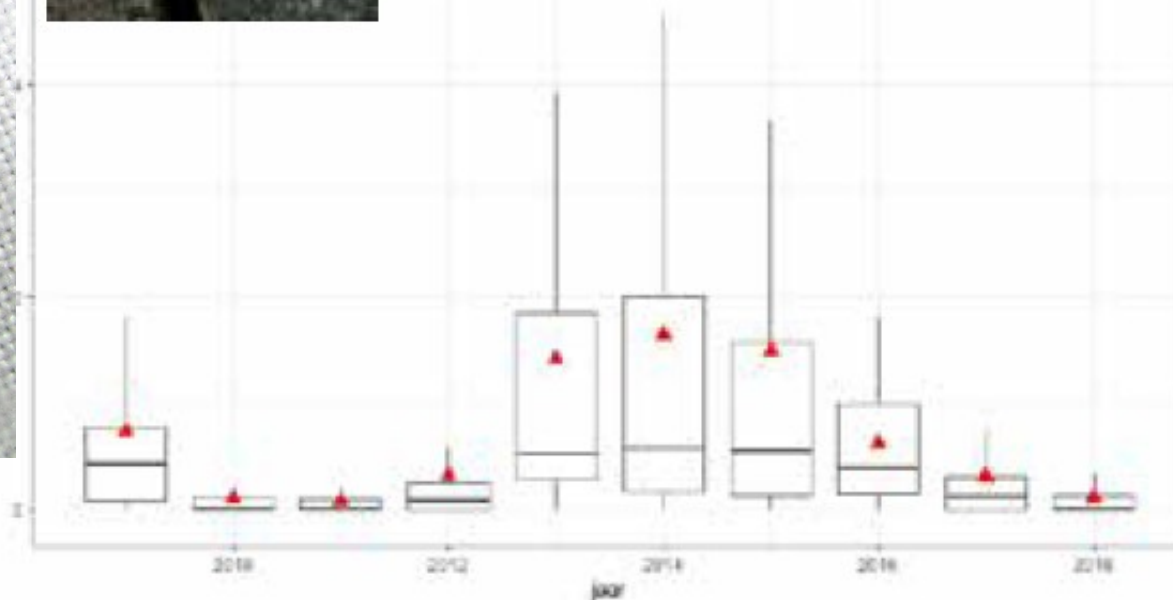
- Bruine sikkelluil
- Toename korstmos-etende soorten
- Daling uitstoot (bv SO₂)

Bruine Sikkelluil
□ geen waarnemingen
■ waarnemingen voor 2016
■ nieuwe vindplaatsen 2016-2018

Figuur 7. Verspreidingskaart van de Bruine sikkelluil *Laspeyria flexula* in Vlaanderen. Groene 5 x 5 km hokken geven aan waar de soort sinds 2016 is gemeld.

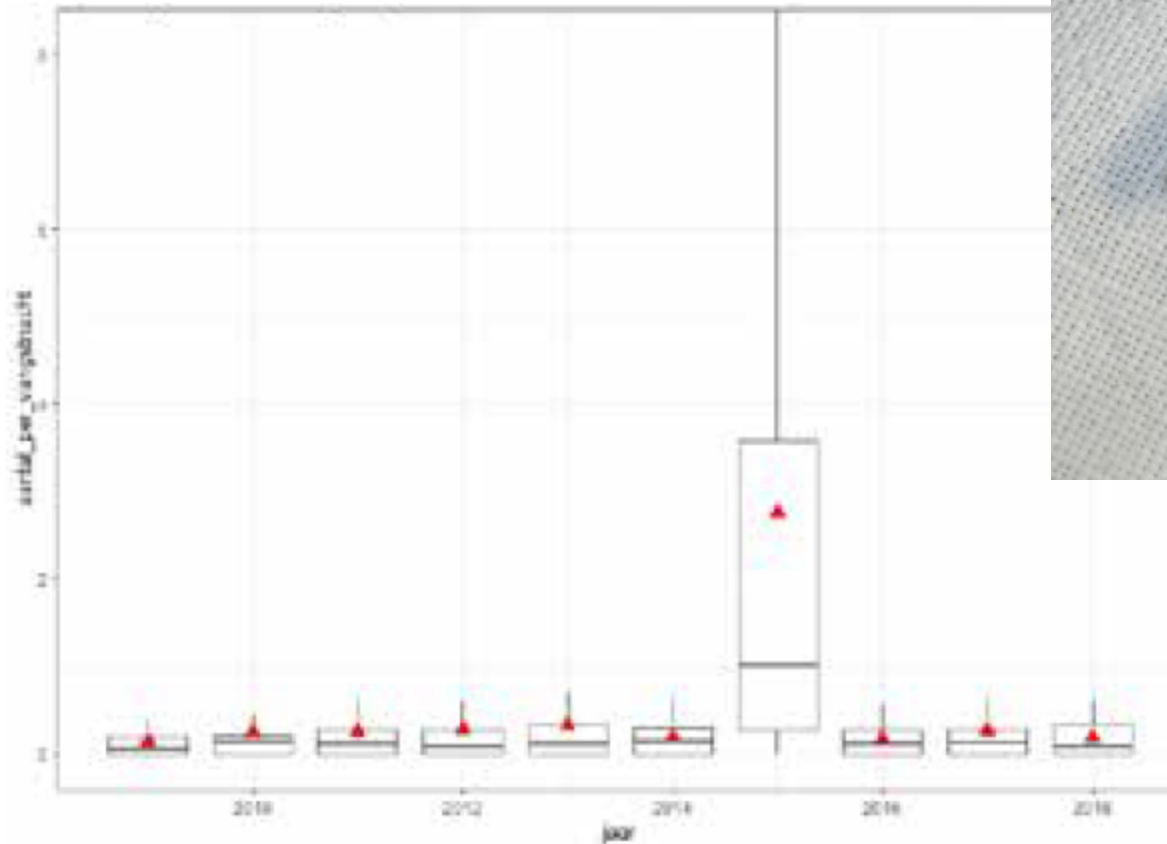
Het Nachtvlindermeetnet

Figuur 5. Jaarvariaties (gemiddeld aantal per vangnacht) van de Gewone breedvleugeluil *Diarsia rubi*, 2009-2018. Het gemiddeld aantal meetnetpunten per jaar is 58. Het rode driehoekje geeft het gemiddelde weer; het balkje geeft de spreiding van de gegevens weer en de horizontale lijnen stellen van onder naar boven 25% van de gegevens, de mediaan en 75% van de gegevens voor.

- Voorbije 2 jaar niet gezien tijdens onze inventarisaties
- Cyclische variatie

Nachtvlindermeetnet : opgelet met statistiek !

Figuur 3. Jaarvariaties (gemiddeld aantal per vangnacht) van het Zwart beertje *Atolmis rubricollis*, 2009-2018. Het gemiddeld aantal meetnetpunten per jaar is 45. Het rode driehoekje geeft het gemiddelde weer; het balkje geeft de spreiding van de gegevens weer en de horizontale lijnen stellen van onder naar boven 25% van de gegevens, de mediaan en 75% van de gegevens voor.

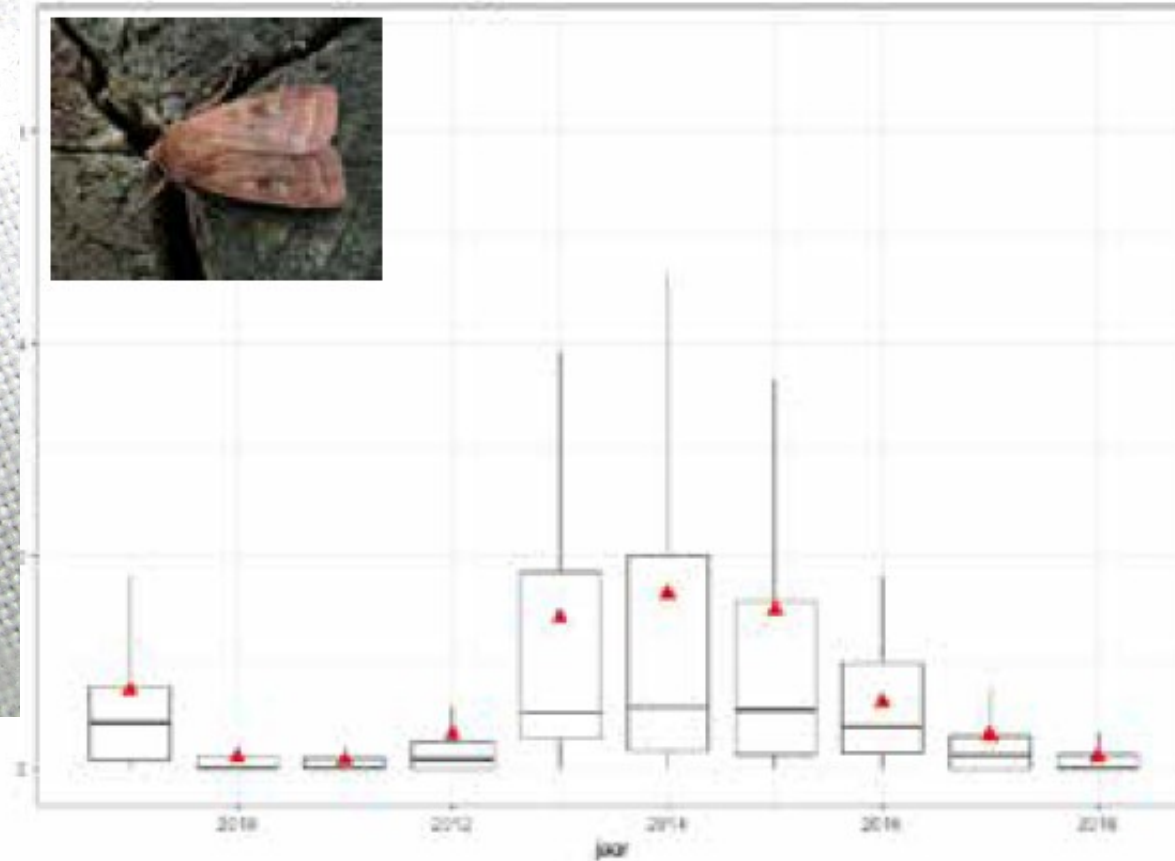

- Foto : Heidebos (23 juni 2019), niet gezien in Stropersbos
- Juni 2015 : ongeziene aantallen (ook buiten Vlaanderen)

Het Nachtvlindermeetnet

- Over de tien jaar :
 - Voorlopig geen algemene patronen te zien
 - Cyclische soorten ?
 - Verder blijven waarnemen !
- UK (Rothamsted) :
<https://insectsurvey.com/trends>
 - Langere data beschikbaar (1970 - ...)

Het Nachtvlindermeetnet

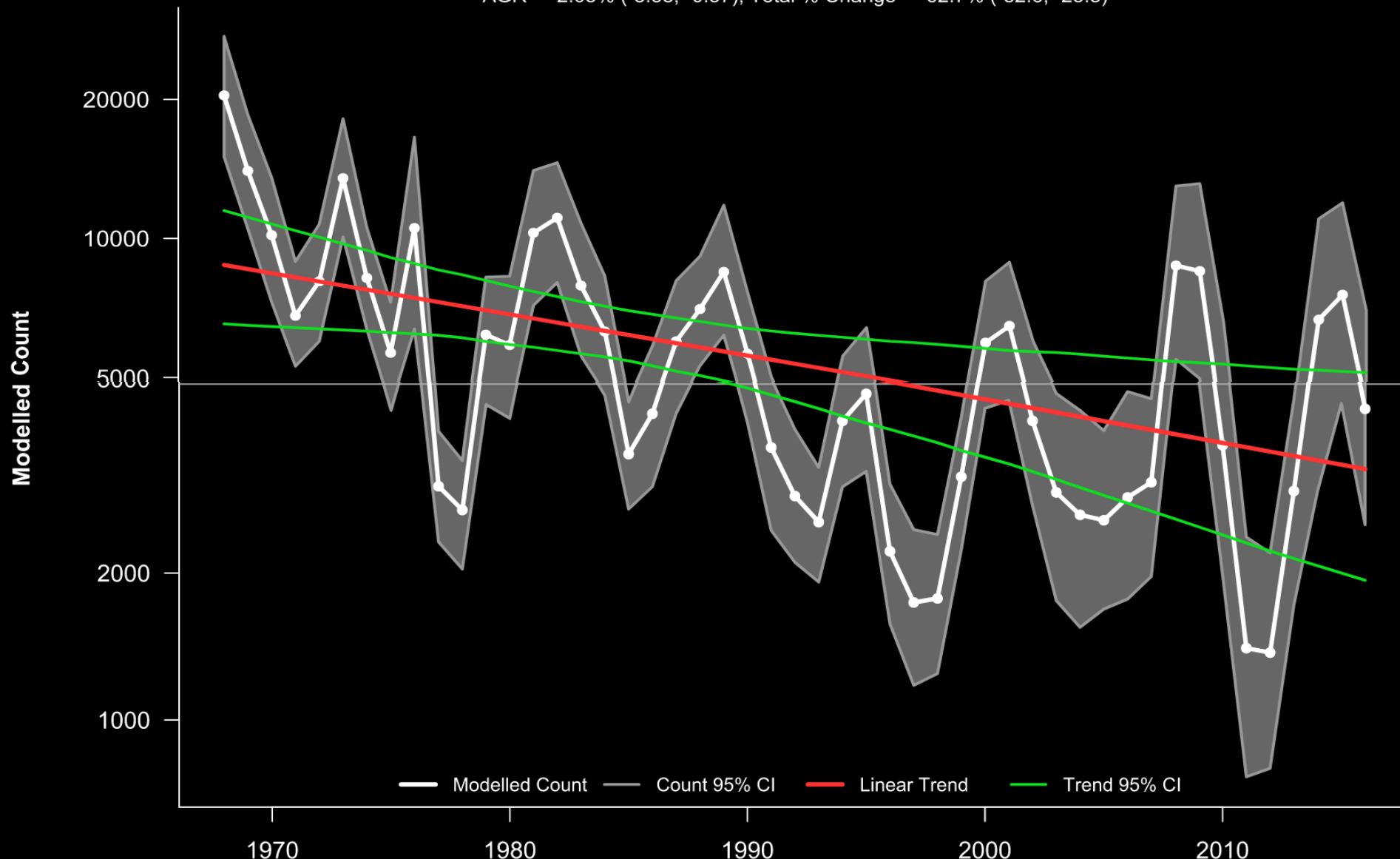
Figuur 5. Jaarvariaties (gemiddeld aantal per vangnacht) van de Gewone breedvleugeluil *Diarsia rubi*, 2009-2018. Het gemiddeld aantal meetnetpunten per jaar is 58. Het rode driehoekje geeft het gemiddelde weer; het balkje geeft de spreiding van de gegevens weer en de horizontale lijnen stellen van onder naar boven 25% van de gegevens, de mediaan en 75% van de gegevens voor.

- Voorbije 2 jaar niet gezien tijdens onze inventarisaties
- Cyclische variatie

UK : Diarsia rubi

Diarsia rubi - Small Square-spot

AGR = -2.03% (-3.58, -0.57); Total % Change = -62.7% (-82.6, -23.8)

Xestia c-nigrum - Setaceous Hebrew Character

AGR = 1.04% (-0.41, 2.44); Total % Change = 64.4% (-18.1, 218.3)

